

Epäkiitollista

Taiteilijana ja kirjailijana oleminen.

Luitteni ja munaskuitteni siimmässä olen monasti tuntenut kalvavaa surua näiden epäkiitollisten ammattiurien suhteen, joille jotkut ovat omantuntonsa houkuttelevaa mutta pettävää ääntä seuraten antautuneet. Tosin ei voida sanoa, että nämä ammattiurat olisivat epäkiitollisia, sillä vääjäämättömillä todisteilla voidaan todistaa kuinka monen hyvänsä nousee näiden kautta maineensa ja rahapussinsa kukkulalle, mutta se on yleisö, joka tässä teoksessani käsiteltävissä tapauksissa on epäkiitollista. Eikä myöskään — jos rehellisyyttä tahdotaan seurata — voida sanoa, että tässä kysymyksessä olevain uranvalitsijain omantunnon ääni olisi pettävä, päinvastoin, se ei käsitä pettymystä ollenkaan, vaan se on yleisön suosio, jonka välttämättömyys vatsalle on sangen tärkeä, joka on pettävä. Sepä se on surullisinta.

Senpätähden minun täytyykin karhistaa itseni tätä yleisön epäkiitollisuutta ja pettävää suosiota vastaan.

Otetaanpa nyt ensin vaikka yleisön epäkiitollisuus soittotaitelijoita kohtaan. Joku on nähnyt Suomessa sangen suuren vaivan käydä muutaman kuukauden lukkarikoulua ja on tässä tullut tuntemaan suurena kutsumuksenaan olevan pianon soittotaitelijan uran. Hän noudattaa suuren taiteen vuoksi kutsumuksensa kieltämätöntä kieltä, matkustaa parissa Europan suurkau-

pungissa katsomassa pianoja ja saapuu Amerikkaan tarjoamaan taidehelmiään tšekäläiselle yleisölle, joka on nääntymässä taidevälästä. Hän järjestää musikaalistenautinnollisen illan, soittaa overtyyrin, Merikannon Kesäillan valssin ym. (vaikka pianon pari näppäintä ei päästä minkäänlaista ääntä), laulaa (hän on näin monipuolinen) kupletteja ja kertoo satuja sekä kaupanpäälliseksi soittaa kolmen ja puolen tunnin ajan tanssikappaleita, jotta yleisö tulisi tyydytettyä tanssilla. Mutta kuinka epäkiitollista onkaan yleisö! Se pitää tanssikappaleita tahdittomasti soitettuna, eikä menekään toista kertaa tämän taiteilijan musikaalistenautinnolliseen il-tamaan.

On sitte tällaisesta yleisön epäkiitollisuudesta pettäneiden lukuisien taiteilijain joukossa eräs toinen. Hän on soittanut filharmoniaassa ja pitää tapanaan laulaa sekä on kilpaillut lukkarin paikasta Suomessa. On ylöspäin pyrkivän suurella vaikeudella ja uhrauksella lopulta saanut luvan esiintyä erään Saksan pikkuruhtinaskunnan hovista haarautuvan vararikkoisen aatelissuvun edessä oopperan statistina yhden kerran. Kuinka korkealle hän olikaan jo päässyt! Tulee sitte tähän maahan ja alkaa soittaa jotain tavallista suurempaa viulua ja sen ohella laulaa. Mutta yleisö ei ole tyytyväinen tähän. Se tahtoo kuulla Työväenmarssia

ja Internationalea ja hänen täytyy opetella näitä. Kuinka epäkiitollista! Ja sitte kun hän on nämä mitä suurimmalla huolella opetellut ja esittänyt, sanoo yleisö, ettei hän osaa niitä laulaa läheskään sellaisella lämmöllä ja varmuudella kuin loistonumeroaan "Kolme meit oli veljestä: yksi niist oli rauroissa, toinen lauroissa" jne., eikä enään mene sen jälestä hänen soitannollis-laulutaideharrastuksellisiin tilaisuuksiinsa. Kuinka pettävää yleisön maku ja suosio!

Sitte on vielä taiteilijoita, jotka kärsivät suurta mielihapaa ja jokapäiväistä vaivaa sen johdosta kun yleisö ei käsitä heitä puolueettomana. Taiteen, ollakseen tositaidetta ja noustakseen senmukaiselle korkeammalle tasolle, pitää olla puolueettoman. Sitähän ei voi kaavaila minkään puoluedogmin tai -periaatteiden mukaan. Taide kun taide, esitipä sitä patavanhoillisille seurakuntalaisille tai tulipunaisille osastolaisille. Mutta yleisö on niin käsittämättömän typerää ja epäkiitollista! Vaikka taiteilija on niin horjumattomasti kiintynyt taiteensa palvelemiseen, ettei hän voi horjumattomasti omata samoja mielipiteitä joka paikkakunnalla, on yleisön suosio alkanut horjumaan. Ja mikä ikävintä taiteilijan kannalta: mitä enemmän hän koettaa olla vanhoillisten piireissä vanhoillinen, vapaamielisten piireissä vapaamielinen ja sosialistien piireissä sosialistinen, sitä epäkiitollisempaa on yleisö.

Surkeampi kuin taiteilijain kohtalo on tavallaan kirjailijain.

Kirjailijoita ei tosin ole useita, mutta nekin vähät ovat tuntemattomia suuruuksia. Se ei kuitenkaan ole onnettomin asiaintila heidän kohtalossaan, sillä sen onnettomuuden korvaa heidän järkkymätön uskonsa omaan suuruuteensa. Kuitenkin on kirjailijamme surullisessa kohtalossa jotain yhtäläisyyttä yleisön epäkiitollisuudesta ja yleisön suosion pettäväisyydestä suuresti kärsiväin taiteilijain kohtalon kanssa, ja vielä pahempaakin. Näyttää kuin tämä maailma ei antaisi heidän elää keinoilla ei millään — ei ainakaan työllä. Siksi he kai ovatkin valinneet kirjailija-ammatin alakseen. Mutta siinä vasta alkaakin varsinaiset vaikeudet.

Suurin kirjailijamme, joka kirjottaa suurimman teoksen mitä Amerikan suomalaisen kirjallisuuden historialla on onni tuntea, ei saa tälle monumentaaliselle merkkiteokselleen kustantajaa. Hänen täytyy itsensä luovata kustantaa se. Sitte hänen täytyy reppu selässä ja kapsäkki kainolassa lähteä levittämään suurta teostaan ympäri maata. Mutta yleisö on vähemmän suosioisempaa ja enemmän epäkiitollisempaa suurelle kirjailijalle kuin kuululle pianotaiteilijalle kolme ja puolituntisesta tahdittomasta tanssisoitosta. Se ei osta kirjaa.

Kirjallinen kutsumus vetää nyt suuren kirjailijamme osakekirjain kauppaajaksi. Se on kyllä tuottava ala hänelle niin kauan kuin sitä kestää. Mutta taasen on kirjailijallamme edessä kova kohtalo. Yleisö on taas

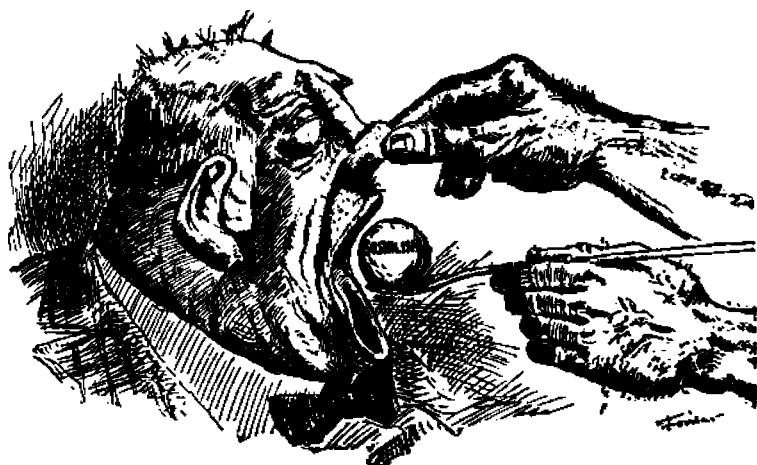
epäkiitollista. Kun arvokkaiksi oletetut osakekirjat käyvät arvottomiksi, ei yleisö enään niitä osta. Kirjailijamme kääntyy nyt patenteeratusi varmalle alalle: Hän alkaa levittämään vissisti patenteerattuja varmuusesineitä, mutta tämäkin osottautuu epävarmaksi. Kuinka kova onkaan Amerikan kirjailijain kohtalo. Kaikkiialla pettymystä yleisön suosioon ja makuun nähden!

Kirjottaapa hän vielä elämänmoraaliaan hyvin sattuvasti ja kokeneesti kuvaavan teoksen, tosin monumentaalisesti vähempi-merkityksellisen kuin edellisen, mutta ennätöksissä ja yllätyksissä joutuisamman. Ja yleisö ei ehkes kiitä!

Runoilijoista voidaan sanoa, että heidän onneton kohtalonsa on heidän onnensa. Runoilija

käsittää että kukaan suuri runoilija ei ole aikalaistensa ymmärrettävissä, käsitettävissä. Useammat kuuluisuuksista ovat saaneet maineen kuoltuaan, kärsittyään tässä materialistisessa maailmassa aineellista ja aikalaistensa mielestä myös henkistä köyhyyttä, suoraa nälkää. Mitä kovaosaisempi runoilija on, sitä vakuutetumpi on hän runolahjoistaan ja myöhemmin, mahdollisesti jo elämänsä loppupäivinä saapuvasta kuuluisuudesta, ja sitä vakuutetumpi hän on siitä, ettei hänen sovi tehdä muuta kuin runoilla. Niin epäkiitollisesti kuin yleisö kohteleeekin runoilijaa, ei se koske häneen sillä tavalla kuin muihin. Kuitenkin runoilijan ammatti on epäkiitollista, joskin se on runollista.

Ressu.

Vastenmielistä nautittavaa kapitalisteille